

Így élt át 115 évet a pesti állatország

Xantus János nevével • Ferenc József Sziámja • Ketrecek közt mutatványok Szonja, az evőbajnok

Húsz krajcárért — komoly summa! — már libát lehetett venni 1866-ban. Vagy belépőt az újszülött Állatkertbe.

Az „oktató, mulatóhely, mely a Városliget élvezetét csak emelendi” alapítására tett beadványt a magas Helytartótanács, a „külföldi művelt városok példájára” 1864-ben hagyja jóvá. *Állatkerti Társulat* néven részvénytársaság alakul. A leendő lakóknak átmenetileg a Fűvész kert nyújt otthont. De nem sokáig.

★

1866. augusztus 9-én — hajszára 115 éve — sor kerül az ünnepélyes megnyitóra. Dél van, harangszó hallik éppen, amikor világjáró hazánkfia, a 48-as szabadságharc mérnökari tisztje, Xantus János, az első igazgató a Madárház előtt üdvözlő az úri közönséget. Az 1200 ölnyi kerítésen belül 11 épületben 500 állat vár a látogatókra. Árnyas fák, a főkapu a ligeti Páva szigetre tájolva. Vizesés a tóban. Erős vasrácok mögött, sziklabarlangban *Kristóf*, az egyetlen barnamedve. (Apolója, Angelo még bukfeneczni is megtanítja.) Öt öl magas az Orvmadár röpde, sok a lakója a Majomháznak. Innen a Bagolyvárig a kajdácok — papagájok — birodalma. Egyikük, egy vörös búbú igencsak szereti, ha a nyakát vakargatják.

Jónás is megjött

Olvasni, hogy *Deák Ferenc*, a haza bölcsé a nyitást követően nap mint nap a medveház előtt üldögél társaságával. *Erzsébet királyné* már augusztus 22-én ellátogat, és másfél órát tölt az állatkertben. Emlékkül zsiráfot hagy ajándékba. Kezdetben, de később is gyakori az efféle ajándék. Egy híres mekkai sejk — *Vámbery Armin* vendége — állandó útitársait, jól fejlett tigrispárt adományoz a pesti Zoo-nak. *Sziámot*, a híres-hírhedt elefántot öfelsege *Ferenc József* prezentálja.

Egykori metszet 1880-ból, az akkor még ifjú budapesti állatkert majomházából.

Sziám Schönbrunnból érkezik, 1900-ban. Ott megölte gondozóját. Sajnos, magyar ápolójára is hasonló sors vár. (Utóbb Sziámot rehabilitálják. Szúvas agyara, és nem alattomos természete okozza a tragédiákat.) A kivételes képességű ormányos a látogatóktól kapott pénzért ápolójánál élelmet „vásárol”. Jól eligazodik az I. világháborút követő inflációs pénzromlásban. Néhányan a többi hírességből. A legendás viziló, *Jónás* 1893-ban kerül az Állatkertbe. Huszonnégy évig él itt. *Ida*, a teve egyike azon keveseknek, akik az ostromot átvészelték. Utódot is szült — *Tücsök* nevűt — 1955-ben. *Harcost*, a hatalmas szirtisast (jól elkóborolt szegény) az Alföldön ejtették foglyul. *Lupira*, a farkasra meg emlékezetes és si-

kertelen szökése miatt emlékszünk.

Nevezetes dátumok a Kert életéből. Az első nagy csapás: 1868-ban, az egész Európán végigsöprő járvány miatt a tő szárnyasai elpusztulnak. 1871: az anyagi gondok arra kényszerítik a vezetőséget, hogy mutatványosok szereplését kezdeményezze. Így lépnek föl évek hosszú során át *Bratz Katalin* és *Spelterini* kötél-táncos kisasszonyok, *Miss Cora*, a szakállas nő, *Casanova* asszony oroszlánja, és még sokan mások. 1876-ban Hauszmann Alajos tervei alapján elkészül az oroszlánház. Ugyancsak ez évben kőbor rókák törnek be, és 41 értékes szárnyast fölfalnak. 1886: a 20 éves jubileumon — addigi rekord — 1080 az állatok száma. 1899: Garten, bécsi vállalkozó azt tervezi, hogy a tavat kibérel, és benne a zentai csatát ábrázoló óriási sakkjátékot rendez. Később bika- viadalt is. A tervet az Országos Állatvédő Egyesület — szerencsére — megvétőzta. 1907: A főváros átveszi a teljesen lezúllott állatkertet. 1912: újjáépítve megnyitják. (Az alkotók között olyan nevek, mint *Végh Gyula*, *Zrumeczky Dezső* és *Kós Károly*.) 1945: romok, a 2500 állatból csupán 14 maradt meg...

Csimpánzmenü

Ugrás az időben, adatok a mából. 1979: kétmillió látogató az Állatkertben. Takarmányból 178-félét fogyasztotak lakói. (A legtöbbet Szonja, az indiai elefánt: napi 105,5 kilogrammot, a legváltozatosabbat a csimpánzok: 42-félét.) Egyebek közt 70 000 kilogramm hús, 100 000 kilogramm széna és 46 000 tojás az évi norma.

Műnz András